

ת"פ 43977/09/15 - מדינת ישראל נגד ר נ-בהעדר

בית משפט השלום בבאר שבע

06 אוקטובר 2015

ת"פ 43977-09-15 מדינת ישראל נ' נ
מ"ת 43982-09-15

לפני כבוד השופט דניאל בן טולילה
המאשימה
מדינת ישראל
ע"י עו"ד זילברמן
נגד
הנאשמת
ר נ-בהעדר
ע"י עו"ד זיתונה

[פרוטוקול הושמט]

החלטה

מורה על תיקון כתב האישום כמבוקש.

ניתנה והודעה היום כ"ג תשרי תשע"ו, 06/10/2015 במעמד הנוכחים.

דניאל בן טולילה , שופט

[פרוטוקול הושמט]

החלטה

כנגד הנאשמת הוגש כתב אישום המייחס לה עבירות של תקיפת סתם, נסיון תקיפת סתם, היזק לרכוש במזיד ואיומים. במסגרת הליך המעצר התבקשה חוות דעת מאת הפסיכיאטר המחוזי בנוגע לאחריותה הפלילית של הנאשמת וכשירותה לעמוד לדין. חוות דעת שכזו הוגשה לבית המשפט וממנה עולה כי הנאשמת אינה כשירה לעמוד לדין ובעת ביצוע המעשים המיוחסים לה בכתב האישום לא היתה אחראית למעשיו.

במהלך הדיון שהתקיים בפניי הסכים ב"כ המאשימה לתוכן חוות הדעת ויחד עם זאת נתגלה מחלוקת בין הצדדים בנוגע למשמעות האופרטיבית של חוות הדעת הנ"ל. בעוד שהמאשימה עתרה להורות על הנאשמת כלאו בר עונשין ולהפסיק

את ההליכים בעניינו, עתר ב"כ הנאשמת להורות על זיכוי וזאת בהתאם להלכת וחנן רע"פ 2675/13. לדברי ב"כ הנאשמת לאור האמור בהלכת וחנן הרי שמחד היא אינה יכולה לבקש את בירור אשמתה וזאת נוכח התוצאה הסופית כי ממילא יהיה זיכוי, ומאידך בהתאם לסעיף 170, יש להורות על הפסקת הליכים, דבר שחותר תחת זכותה לברר את שאלת אשמתה.

עוד נחלקו הצדדים ביחס לתקופת האשפוז המקסימלית שיש לקבוע בעניינו של הנאשמת. ב"כ המאשימה סבור כי יש להורות על תקופת אשפוז שלא תעלה על 3 שנים שזהו העונש המקסימלי בגין עבירת איומים בעוד שב"כ הנאשמת סבור כי אין כל צורך בתקופת אשפוז. הנאשמת ממילא מצויה תחת צו אשפוז אזרחי. חיזוק לעתירה זו ניתן למצוא בעובדה כי זו נעצרה ושחררה במסגרת תיק זה. היה ובית המשפט בכל זאת ימצא כי יש להורות על הוצאת צו אשפוז מן הראוי שזה יהיה קצרה ביותר שים לב לעונש מלכתחילה בית המשפט היה גוזר עליה לו היתה כשירה ואחראית למעשיה.

דין והכרעה:

בפתח דבר ויאמר סופו ולפיו בנסיבותיו של תיק זה סבורני כי יש להורות על הפסקת ההליכים בהתאם להוראת סעיף 170 לחסד"פ אגב קביעה כי הנאשמת "לאו בר עונשין" תוך הוצאת צו אשפוז בהתאם להוראת סעיף 15א לחוק טיפול בחולי נפש. מנגד, סבורני כי אין לקבל את עמדת המאשימה ביחס לתקופת האשפוז המקסימלית.

הואיל ומותב זה נדרש מספר פעמים לסוגיה זו יפרסו הנימוקים אשר הוצגו על ידי מותב זה במקרים דומים והכל לפי המפורט להלן:

מאז ניתן פס"ד בעניין וחנן, נחלקו הערכאות השיפוטיות ביחס לתוצאות האופרטיביות של הלכה זו (שעה שמדובר באי כשירות דיונית יחד עם אי כשירות מהותית). ניתן למצוא שורה ארוכה של פסקי דין בהם בתי משפט השלום מורים על זיכוי במצב דברים זה, כך למשל ראה: ת"פ 43677-11-14, ת"פ 29852-09-14, ת"פ 59481-03-14 וכן ת"פ 49429-03-15, ת"פ 313-02-15.

אל מול פסקי הדין שפורטו לעיל ניתן למצוא גם שורה ארוכה של פסקי דין בהם בתי המשפט הורו על הפסקת ההליכים: ת"פ 10522-03-15, ת"פ 51591-02-15, ת"פ 36253-02-15, ת"פ 31336-07-15. למיטב ידיעת מותב זה טרם התקבלה החלטה ביחס לסוגיה זו על ידי הערכאה המחוזית, אולם תלוי ועומד ערעור בסוגיה זו במסגרת ע"פ 49462-03-15 בית משפט מחוזי מרכז שטרם נדון.

סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, הוא זה אשר קובע את המסגרת הדיונית בעניינו של נאשמת שאינו כשיר לעמוד לדין, וזאת ללא קשר לשאלת אחריותו הפלילית בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו.

1. סעיף 170 לחוק קובע כך:

"(א) קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב (1) לחוק הסעד (טיפול במפגרים), תשכ"ט-1969, שנאשמת אינו מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם

אם ביקש הסניגור לברר את אשמתו של הנאשמת, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) מצא בית המשפט בתום בירור האשמה, כי לא הוכח שהנאשמת ביצעה את העבירה, או מצא שהנאשמת אינו אשם - שלא מחמת היותו חולה נפש לאו-בר-עונשין - יזכה את הנאשמת; לא מצא בית המשפט לזכות את הנאשמת, יפסיק את ההליכים נגדו, ורשאי הוא להפסיק גם לפני תום בירור האשמה.

הוראת חוק זו ברורה וחד משמעית ולפיה בשעה שקבע בית המשפט כי הנאשמת אינה מסוגלת לעמוד לדין, עליו להפסיק את ההליכים נגדו וההליך המשפטי חדל מלהתקיים.

סעיף 170ב לחוק הנ"ל קובע כי זיכוי של נאשמת לאחר בירור אשמה, יכול מתוך כך שמצא שהנאשמת אינו אשם מטעמים מהותיים. מאידך, במידה ומצא שביצע את המיוחס לו אך אינו אשם מחמת היותו חולה נפש, עליו להפסיק את ההליכים. "המלכוד המשפטי" שבו מצויה הנאשמת אליבא בא כוחה הינו תיאורטי בעיקרו שכן לאחר תיקונו של כתב האישום אין המודבר במי שעומדת על רצונה לברר את אשמתה. ממילא אין בית המשפט רואה עין בעין את המצב המשפטי לאחר הלכת וחונן כפי שרואה זאת בא כוחה, היינו, לאחר הלכה זו נחסמת אפשרותו של הנאשם לברר את אשמתו אפילו זה נמצא לא אחראי למעשיו.

עוד בהקשר לכך יוער כי בעניינו של וחנן, הגם שדובר על היעדר כשירות לעמוד לדין, בצד היעדר כשירות מהותית, הרי שהזיכוי היה לאחר שבית משפט קיבל לרשותו את מלוא חומר החקירה, מה שאין בעניינו.

בע"פ 9087/09 בעניין פלוני, נדרש בית המשפט העליון לשאלה אם ניתן להורות על זיכוי נאשמת שאינו כשיר לעמוד לדין לפי סעיף 34ח לחוק העונשין. דברי כב' השופט עמית בהתייחסו לכך יפים גם לעניינו :

"הגיונם של דברים, שכאשר נאשמת לא מסוגל לעמוד לדין, ההליך כנגדו מופסק וממילא לא מתאפשר לבית המשפט לקבוע כי לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה. ודוק: בית המשפט הוא הקובע אם נאשמת היה אחראי למעשיו, ולכן, לא סגי בחוות דעת פסיכיאטרית הקובעת כי הנאשמת לא היה אחראי למעשיו, כמו במקרה שבפנינו. חוות דעת פסיכיאטרית לגבי מצבו הנפשי של הנאשמת בעת ביצוע העבירה היא אך ראייה אחת, מני מספר ראיות המובאות בפני בית המשפט לצורך קביעת אחריותו הפלילית של הנאשמת בעת ביצוע העבירה. הן ההגנה והן התביעה רשאיות לחקור את נותן חוות הדעת ולנסות לקעקע את ממצאיה, אך חוות הדעת אינה ראייה קונקלוסיבית שאין בלתה. הפוסק האחרון בשאלות העובדתיות-משפטיות הוא בית המשפט, ועליו לקבוע אם הנאשמת עומד בתנאי הפטור של סעיף 34ח לחוק העונשין, באשר הגדרת אי השפיות היא משפטית ולא רפואית, ומחלת נפש במובן הרפואי-פסיכיאטרי של המילה, אינה בהכרח מחלת נפש המקימה סייג לאחריות הפלילית. לכן, ההכרעה בשאלה אם הנאשמת נושא באחריות פלילית אם לאו מסורה היא לבית המשפט ולא לאנשי בריאות-הנפש (השוו: ע"פ 870/80 לדאני נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(1) 29 (1981); ע"פ 476/81 אייזנברג נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(1) 819 (1983); רע"פ 2111/93 אבנרי נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 133 (1994); עניין פלוני, בעמ' 311).

לכן, במצב הדברים הרגיל, כאשר ההליך נפסק בעקבות אי מסוגלותו של הנאשמת לעמוד לדין, ממילא לא מתבררת השאלה אם הנאשמת פטור מאחריות פלילית בשל מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירה. שאלה זו יכול ותתברר אם וכאשר יחודש ההליך כנגד הנאשמת, לאחר שמצבו ישתפר והוא יהיה מסוגל לעמוד לדין. זאת, באשר בהיעדר כשירות דיונית של הנאשמת לעמוד לדין, לא יהא זה צודק ולא יהא זה יעיל לנהל הליך פלילי כנגד מי שאינו מסוגל להבין את מהותו של ההליך (השוו ע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 53 לפסק דינו של השופט דנציגר ([פורסם בנבו], 5.5.2008)).

ובקיצור, במצב הדברים הרגיל, כאשר ההליך פלילי מופסק בשל חוסר מסוגלות של הנאשמת לעמוד לדין, הפסקת ההליך מביאה מיניה וביה להפסקת בירור השאלה אם הנאשמת היה חסר יכולת הבנה או יכולת בחירה על פי סעיף 34 לחוק העונשין.

באשר לתקופת האשפוז המקסימלית סבורני כי מן הראוי כי זאת תעמוד על 18 חודשים לכל היותר. למסקנה זו הגעתי מן המטעמים הבאים: ראשית לשון החוק אינה קובעת באופן חד משמעי כי תקופת האשפוז תהיה כאורכה של תקופת המאסר המקסימלית אלא נוקטת בלשון כי תקופת האשפוז "לא תעלה על תקופת המאסר המירבית". בכך הותר המחוקק לידי בית המשפט שיקול דעת בנוגע למשך תקופת האשפוז.

יתרה מכך, מטרת התיקון בחוק לטיפול בחולי נפש תוך קציבת תקופת האשפוז המירבית נועדה למנוע חוסר פרופורציה לבין טיב המעשים המיוחסים לנאשמת לבין משך תקופת האשפוז. כך גם יש בחוק זה כדי למנוע מקרים בהם נאשמים "נופלים בין הכיסאות" ונותרים באשפוז תקופה ארוכה מבלי שענינם עולה בפני הוועדות הפסיכיאטריות.

עונשי המקסימום הקובעים בחוק אכן יכולים לשמש אמת מידה אך לא מעבר לכך. עונשי מקסימום מטבעם נועדו לאפשר לבית המשפט מנעד רחב של עונשים החל ממקרים בהם מדובר בעבירות בנסיבות קלות ביותר וכלה במקרים בהם מדובר בנסיבות קשות המצטרפות למאפייני נאשמת המחייבים הטלת עונשים כבדים. כך לשם הדוגמא העונש המקסימאלי בגין עבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית הינו 20 שנות מאסר. בפועל, העונשים שנגזרים על מי שחוטאים בעבירות מסוג זה נמוכים משמעותית ולעיתים באים לידי ביטוי בתקופות מאסר צופות פני עתיד או מספר חודשים בלבד. קבלת עמדת המאשימה יכול ותביא לתוצאה לפיה מי שנידון בגין החזקה של חשיש בכמות קטנה תצדיק צו אשפוז פסיכיאטרי למשך תקופה מירבית של 20 שנה. עתירה זו אין לקבל. בית המשפט סבור כי לצד עונש המקסימום יש גם לתת הדעת לנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה המונח בפניו ולערוך את האיזון המתבקש גם בשים לב לענישה הנוהגת עם "שוליים" שיתווספו לנתונים אלו.

מכל המקובץ לעיל, הנני לקבוע כי הנאשמת לאו בר עונשין.

הנני מורה על הפסקת ההליכים בהתאם להוראת סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי. בהינתן הסכמת לראיות לכאורה ולאור האמור בחוות הדעת, הנני מורה על הוצאת צו אשפוז במחלקה סגורה בבית חולים פסיכיאטרי בהתאם להוראת סעיף 15ב' לחוק טיפול בחולי נפש. תקופת האשפוז לא תעלה על 18 חודשים לכל היותר.

עותק החלטה זו יועבר לידי בית החולים הפסיכיאטרי וכן לידי הפסיכיאטר המחוזי לצורך יישום צו האשפוז.

הנני ממנה את הסניגוריה הציבורית לייצג את הנאשמת בוועדות הפסיכיאטריות שעתידות להיערך לה.

זכות ערעור תוך 45 יום בבית המשפט המחוזי.

**ניתנה והודעה היום כ"ג תשרי תשע"ו,
06/10/2015 במעמד הנוכחים.
דניאל בן טולילה , שופט**

הוקלד ע"י חיה דמרי